

7. Sopivnyk, R. V. (2016) Planuvannia vykhovnoi roboty u vyshchomu navchal'nomu zakladi [Planning educational work in higher education]. Naukovyi visnyk Natsional'nogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia "Pedagogika. Psykhologia. Filosofia", 239, 229-234.

8. Sopivnyk, I.V. (2014) Teoriia i praktyka vykhovannia moralnoi vidpovidalnosti silskoi molodi [Theory and practice of education of the rural youth of moral responsibility] Skhidnoukr. nats. un-t im. Volodymyra Dalia. - Kyiv, 40 s.

9. Shuigy M.O. (2008). Styli zhyttia : panorama zmin [Lifestyles: panorama changes] K. : Instytut sotsiologii NAN Ukrainy, 416.

10. Formuvannia zdorovogo sposobu zhyttia ukrains'koi molodi : problemy ta perspektyvy [Formation of a healthy way of life of the Ukrainian youth: problems and prospects] (2000), 167.

ПОНЯТИЕ «ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЙ СТИЛЬ ПОВЕДЕНИЯ» СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ В НАУЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

О. М. Гончарук

Аннотация. В статье рассмотрены теоретические социологические и психолого-педагогические подходы к понятиям «образ жизни», «здоровый образ жизни», «стиль жизни» и «стиль поведения». Раскрыта связь между приведенными понятиями и охарактеризовано их взаимовлияние в процессе здоровьесбережения личности. Определено понятие «здоровьесберегающий стиль поведения», который выражается взаимосвязью между стилем поведения и процессом здоровьесбережения в структуре понятия «здоровый образ жизни».

Ключевые слова: здоровый образ жизни, стиль жизни, поведение, здоровьесбережение, здоровьесберегающий стиль поведения.

CONCEPT OF HEALTH SAVING BEHAVIORS OF STUDENTS IN THE SCIENTIFIC LITERATURE

O. M. Honcharuk

Abstract. The article deals with the theoretical, sociological, psychological and pedagogical approaches to the concepts of "healthy lifestyle", "lifestyle" and "style of behavior". The study revealed the connection between the given concepts and described their influence in the process of individual health saving. The term of health saving behaviors was defined. It expresses the relationship between style of behavior and the process of health saving as a part of the concept of healthy lifestyle.

Keywords: healthy lifestyle, lifestyle, behaviors, health saving, health saving behaviors.

УДК 378.6.035

МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКОГО СТИЛЮ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

О.П. ДАВИДОВА, старший викладач кафедри англійської мови для технічних та агробіологічних спеціальностей,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: davidovaelene2567@gmail.com

Анотація. У статті обґрунтовується методика виховання лідерського стилю студентів. Показано складові методики, яка є частиною університетського освітнього середовища та включає усі компоненти виховного процесу (цільовий, методологічний, змістовий, операційний, результативний та контрольно-корекційний). Зауважується, що методика носить процесуальний характер, реалізується послідовно,

© О. П. Давидова, 2016

на кожному із виділених етапів застосовуються доцільні форми, методи, прийоми, засоби виховання визначених особистісних утворень, що є складовими лідерського стилю студентів. На основі аналізу праць українських та зарубіжних педагогів розкриваються особливості університетського освітнього середовища.

Ключові слова: лідер, лідерський стиль, методика виховання, університетське освітнє середовище, сила волі, мотив високих досягнень, здатність до маніфестації престижу власної персони.

Актуальність (Introduction). В умовах наростання терористичних загроз, поглиблення кризових явищ у глобальному і національному вимірах, як у політичному, економічному, так і духовному житті людства, все більшої ваги і значення набувають питання не тільки підготовки висококваліфікованого фахівця, розвиток його розуму чи наповнення голови знаннями, в виховання гармонійно і різнобічно розвиненої особистості здатної адекватно реагувати на виклики часу відповідно до морально-етичних норм і правил, гуманістичних цінностей, вимог сталого розвитку суспільства. При цьому потрібні не тільки виконавці нав'язаних рішень, а ініціативні, винахідливі, з розвиненим ноосферним мисленням, організаторськими навичками і лідерським стилем поведінки, патріотично налаштовані знаючі свою справу громадяни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Питання виховання лідерського стилю, реалізації лідерського потенціалу особистості, розвитку якостей, які забезпечують людині превалювання над іншими розглядалися у працях вітчизняних учених, а саме: О. Василькової, В.Ковальчука, Ю. Кращенко, Н. Мараховської, Р.Сопівника. Значна увага розвитку лідерства в організаціях і бізнесі приділялась зарубіжними дослідниками: Дж. Бернс, Р. Блейк, Р. Кох, А. Менегетті, Дж. Моутон, Б. Паригін, А.Уманський, Р. Філд та інші.

Мета (Purpose) статі полягає у розробці та обґрунтуванні методики виховання лідерського стилю студентів в університетському освітньому середовищі.

Методи (Methods). У процесі дослідної роботи застосовано комплекс методів науково-педагогічного дослідження зокрема: аналіз, синтез, систематизація та узагальнення праць вітчизняних і зарубіжних дослідників щодо виховання лідерських особистісних утворень, спостереження за поведінкою студентів у процесі реалізації ними різноманітних молодіжних проектів з позиції організатора та їх активного учасника, моделювання для графічного, візуального відтворення головних складових та суттєвих зв'язків і залежностей між ними у методиці виховання лідерського стилю студентів.

Результати (Results). Виховний вплив на особистість передбачає розробку методики. Під методикою розуміють послідовно, або алгоритмічно застосовувану сукупність дій, операцій, прийомів чи методів теоретичної або практичної діяльності людини [1, с. 172].

Окремі учені називають методику педагогічним інструментарієм призначеним для управління освітнім процесом на основі взаємодії педагога і вихованця [2, с. 8]

Методику в педагогіці часто трактують як спосіб організації практичної та теоретичної діяльності учасників освітнього процесу, зумовлений закономірностями та особливостями змісту навчання чи виховання. Інколи під методикою виховання розуміють галузь педагогіки, окрему науку, що базується на закономірностях і принципах освітнього процесу, охоплює його зміст, форми, методи, прийоми, засоби, діагностичний інструментарій, враховує отриманий результат, який зіставляється із нормою, дозволяє у випадку встановлення невідповідності вимогам, здійснювати контроль і корекцію того чи іншого компонента.

Таким чином, під методикою виховання лідерського стилю студентів ми будемо розуміти спосіб організації взаємодії зі студентами, що базується на закономірностях і принципах виховання особистості, визначених методологічних підходах, використовує відповідний зміст (набір цінностей) оперує сукупністю форм, методів, прийомів, засобів

спрямованих на досягнення бажаного результату (психологічні утворення, які є структурними компонентами лідерського стилю) застосовує діагностичний інструментарій з метою зіставлення з ідеалом та передбачає корекцію у випадку встановлення суттєвих із ним невідповідностей.

Поняття «лідерський стиль», як інтегративне особистісне утворення майбутнього фахівця, включає знання у галузі лідерології, фахові знання, інтериоризовані цінності, мотив високих досягнень, комунікативні і організаторські навички, розвинену здатність до творчості, маніфестації престижу власної персони, застосування різних способів прийняття управлінських рішень, здійснення впливу на оточення адекватно до ситуації (адаптивність), що забезпечує згуртування послідовників та ефективно досягнення групових цілей.

Таке інтегративне особистісне утворення з усіма його компонентами окреслює мету нашої методики виховання лідерського стилю. Усі складові лідерського стилю особистості мають у своїй основі засвоєні, переведені у внутрішній план цінності, що і становить зміст методики. Серед цих цінностей загальнолюдські, особистісні, національні, громадянські, валео-екологічні. Тут ми апелюємо до системно-ціннісного підходу розробленого О.Вишневським [3]. По кожній із груп цінностей виділимо ті, що мають значення у вихованні лідерського стилю студентів: цінності особистого життя (лідерство, високі досягнення, орієнтація на розвиток і перемогу розуму, волі, підприємливості, самовдосконалення, розкриття таланту, творча активність, самоконтроль); громадянські цінності (цінність перебування у спільності; пріоритет соціальної гармонії над класовою, расовою ворожнечею, усвідомлення і відстоювання власних прав і свобод та визнання прав і свобод інших людей, повага до Закону); національні цінності (українська ідея, державна незалежність, конструктивна участь у державотворчих процесах, протидія антиукраїнській ідеології, готовність захищати свою Батьківщину навіть зі зброєю в руках); загальнолюдські, вічні цінності (віра, надія, любов, правда, справедливість, доброта, чесність, милосердя, мудрість); валео-екологічні цінності (увага до власного здоров'я, здоровий спосіб життя, дбайливе ставлення до всього живого на землі, охорона довкілля, ноосферне мислення, сталий розвиток суспільства).

Методологічною основою виховання лідерського стилю студентів в університетському освітньому середовищі є такі підходи: історичний (коли явища педагогічної реальності розглядаються у розвитку, враховується накопичений досвід, визначені конструкти за допомогою яких описуються процеси і явища у вихованні лідерського стилю студентів); генетичний (передбачає зосередження педагогічних зусиль на роботі зі студентами схильними до лідерства); синергетичний (передбачає обмін енергіями і думками між різними суб'єктами виховного процесу, об'єднання їх зусиль у вихованні лідерського стилю в університетському освітньому середовищі); ціннісний (розглядає виховання лідерського стилю як процес інтериоризації визначених цінностей); діяльнісний (передбачає включення студентів у різні види соціально значимої діяльності з позиції лідера); суб'єкт-суб'єктний (будується на ставленні до студента як учасника виховного процесу, носія перетворювальної активності спрямованої на фізичну зміну дійсності і самого себе), акмеологічний (передбачає максимальну реалізацію лідерського потенціалу студента, досягнення ним «квітучої пори», найвищої точки росту на кожному із етапів реалізації методики).

Наша методика виховання лідерського стилю студентів може бути реалізована за таких педагогічних умов: 1) забезпечення методичними матеріалами з виховання лідерського стилю студентів наставників академічних груп; 2) передача студентам знань про лідерський стиль його структурні компоненти, приклади ефективного лідерства з історії і сучасності; 3) делегування студентам управлінських функцій в організації життєдіяльності академічної групи, культурно-масових, наукових, фізкультурно-спортивних заходів.

З приводу забезпечення першої педагогічної умови, нами, разом із фахівцями гуманітарно-педагогічного факультету розроблено і в експериментальному режимі

розповсюджено програму виховання студента «Фахівець, громадянин, патріот» [4], яка, поряд з іншим, передбачала реалізацію заходів з виховання лідерського стилю студентів упродовж їх терміну підготовки за бакалаврськими спеціальностями. На допомогу наставникам експериментальних академічних груп у програмі пропонуються концептуальні засади планування виховної роботи щодо виховання лідерського стилю студентів, різні форми і методи інтеріоризації студентом виділених нами у змістовому компоненті цінностей (послідовно, від першого по четвертий рік навчання). У програмі наводиться комплекс заходів з передачі студентам знань у галузі лідерології [5], про існуючі лідерські стилі [6], актуалізації у них потреби у високих досягненнях, розвитку комунікативних і організаторських навичок, креативності та здатності до маніфестації престижу власної персони, застосування різних способів прийняття управлінських рішень, здійснення впливу на оточення. Програма містить практичні поради науково-педагогічним працівникам, наставникам академічних груп щодо виховання у студентів патріотизму, шляхом їх знайомства з історією навчального закладу, науковими школами, минулим нашого народу, формування здорового способу життя.

Крім того, нами, до змісту семінару з підвищення педмайстерності наставників експериментальних академічних груп включено теми: «Виховання лідерського стилю студентів: сутність, методика, результативність»; «Діагностика вихованості лідерського стилю студентів». В інформаційному освітньому середовищі університету, на веб-сторінках відповідних підрозділів наставникам експериментальних академічних груп забезпечено доступ до методичних матеріалів з виховання і самовиховання лідерського стилю студентів.

Друга педагогічна умова реалізувалась шляхом факультативного викладання студентам експериментальних груп авторського спецкурсу «Міркування про адміністрування і лідерство», розробленого Р.Сопівником. Завдяки цьому спецкурсу студенти засвоювали знання з лідерології, самовиховання лідерського стилю і розвитку власного лідерського потенціалу, знайомилися із прикладами лідерства у світовій і національній історії, а також за профілем професійної підготовки [7].

Третя педагогічна умова забезпечувалась за допомогою включення студентів у різні види соціально корисної діяльності з позиції лідера, що дозволило сформувати у студентів організаційні навички, допомагало оволодіти їм різними стилями управління, сформувати навички маніфестації престижу власної персони, самопрезентації і побудови стосунків з оточенням на засадах взаємної поваги. Для реалізації третьої педагогічної умови, важливо щоб студент оволодів прийомами самовиховання.

Методика виховання лідерського стилю реалізована у три етапи. На першому – підготовчому етапі – забезпечувалась реалізація першої та другої педагогічних умов. Здійснювалась психологічна та методична підготовка наставників академічних груп [8] до виховання лідерського стилю студентів. За допомогою словесних, а також інтерактивних форм і методів у студентів актуалізовано потреби у високих досягненнях, участі у громадському житті, самоврядуванні. У процесі функціонування школи лідерства, семінарів і круглих столів, лекцій, організаційно-виховних годин студентам експериментальних груп передавались знання про лідерські стилі, розкривалась сутність феномену лідерства, наводились приклади успішної самореалізації видатних постатей у світовій і національній історії та за відповідною спеціальністю професійної підготовки.

На другому етапі – організаційно-діяльнісному – студенти залучались до участі у різних формах самореалізації з позиції лідера, включались у роботу органів студентського самоврядування, індивідуально виконували громадські доручення, брали участь у підготовці і проведенні культурно-масових, фізкультурно-спортивних та наукових заходів. Широко застосовувались рольові ігри, тренінгові вправи. При цьому розвивались комунікативні і організаторські навички, здатність до маніфестації престижу власної персони. При ненав'язливому педагогічному супроводі з боку наставників студенти експериментальних груп у процесі самоврядної діяльності застосовували різні способи прийнят-

тя рішень та стилі управління.

На третьому – оціночно-корекційному етапі проводились діагностичні зрізи за допомогою авторської та апробованих методик з визначення рівня вихованості лідерського стилю студентів та окремих його складових. Встановлювалась відповідність отриманого результату меті виховання лідерського стилю студентів. У випадку значних відхилень від очікуваного результату, у процесі реалізації методики, вносились корективи у її компоненти (цільовий, змістовий, операційний).

Методика реалізовувалась в університетському освітньому середовищі, під яким ми розуміємо системне утворення, що відкриває можливості впливу на свідомість і поведінку студента забезпечуючи формування у нього цілого ряду професійних і особистісних компетентностей, якостей, властивостей. Університетське освітнє середовище включає педагогічні умови, методику навчально-виховної роботи, суб'єктів освітньої діяльності, інформаційне поле університету, громадську думку його колективу, навчальний процес, практичну підготовку, змістовне дозвілля молоді і побутові умови.

Висновки і перспективи (Discussion). Виховний вплив на особистість передбачає розробку методики. Під методикою розуміють послідовно, або алгоритмічно застосовувану сукупність дій, операцій, прийомів чи методів теоретичної або практичної діяльності людини. Під методикою виховання лідерського стилю студентів ми будемо розуміти спосіб організації взаємодії зі студентами, що базується на закономірностях і принципах виховання особистості, визначених методологічних підходах, використовує відповідний зміст (набір цінностей) оперує сукупністю форм, методів, прийомів, засобів спрямованих на досягнення бажаного результату (психологічні утворення, які є структурними компонентами лідерського стилю) застосовує діагностичний інструментарій з метою зіставлення з ідеалом та передбачає корекцію у випадку встановлення суттєвих із ним невідповідностей.

Методика виховання лідерського стилю студентів може бути реалізована за таких педагогічних умов: 1) забезпечення методичними матеріалами з виховання лідерського стилю студентів наставників академічних груп; 2) передача студентам знань про лідерський стиль його структурні компоненти, приклади ефективного лідерства з історії і сучасності; 3) делегування студентам управлінських функцій в організації життєдіяльності академічної групи, культурно-масових, наукових, фізкультурно-спортивних заходів

Методика носить процесуальний характер і передбачає застосування конкретних дій, операцій, прийомів методів і форм на підготовчому, організаційно-діяльнісному, оціночно-корекційному етапах в університетському освітньому середовищі, що розуміється нами як багатосуб'єктне, багатофакторне утворення у межах якого здійснюється вплив на свідомість і поведінку студента з метою досягнення педагогічних цілей..

Список використаних джерел

1. Зайченко І.В. теорія і методика професійного навчання: навч. посібник. – 2-ге вид., доповн. і переробл. / І.В.Зайченко. – К.: Видавництво Ліра-К, 2016. – 580 с.
2. Скибицкий Э.Г. Методика профессионального обучения / Э.Г.Скибицкий.Э.Толстова, В.Г.Шефель. – Новосибирск: НГАУ, 2008. – 166 с.
3. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки / О. І. Вишневський. – 3-тє вид., доопр. і доп. – К. : Знання. – 2008. – 568 с.
4. Ніколаєнко С.М., Шинкарук В.Д., Рудень Д.М., Сопівник Р.В., Сопівник І.В., Петрів Г.В., Кушнір А.О., Мойсєєв В.В., Давидова О.П. Програма виховання студента: «Фахівець, громадянин, патріот». Навчально-методичний посібник / С.М.Ніколаєнко, В.Д.Шинкарук, Д.М.Рудень, Р.В.Сопівник, І.В.Сопівник, Г.В.Петрів, А.О.Кушнір, В.В.Мойсєєв, О.П.Давидова. – К.: «Ай Си Ес - Актив», 2016. – 75 с.
5. Сопівник Р.В. Сутність понять «лідер» і «лідерство» в контексті потреб агропромислового комплексу України / Р.В.Сопівник // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: Педагогіка і психологія. – 2012. – Вип. 36, Ч. 1. – С. 263–272.

6. Сопівник Р.В. Ретроспективний аналіз основних теорій лідерства / Р. В. Сопівник // Вісник Національного університету оборони України. – 2012. – Вип. 4 (29). – С. 104–109.
7. Сопівник Р.В. Еволюція ідей відбору та формування якостей лідера у процесі фахової підготовки майбутніх аграріїв / Р. В. Сопівник // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2012. – № 3. – С. 13–18.
8. Сопівник Р. В. Експериментальна робота з удосконалення виховної роботи зі студентською молоддю / Р. В. Сопівник, І. В. Сопівник // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України / Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2010. Вип. 155, Ч.1. – С. 282–286.

References

1. Zaychenko, I. V. (2016). Teoriya i metodyka profesiynoho navchannya: navch. posibnyk. - 2-he vyd, dopovнено i pereroblenu [Theory and methods of professional training: Training manual. - 2nd ed., fulfill. and be refurbished]. K. : Publishing Lira-K, 580.
2. Skibitskiy, E.H., Tolstova, E., Shefel, V.H. (2008). Metodyka profesiynoho navchannya [Methodology of professional training]. Novosibirsk: NGAU, 166.
3. Vyshnevs' ky, O. (2008). Teoretychni osnovy suchasnoyi ukrayins' koyi pedahohiky: Navch. posib. - 3-tye vyd. [Theoretical foundations of the modern Ukrainian Pedagogics: Training manual. - 3rd ed., completed]. Znannya, 221.
4. Nikolayenko, S.M., Shynkaruk, V.D., Ruden, D.M., Sopivnik, R.V., Sopivnik, I.V., Petriv, H.V., Kushnir, A.O., Moysyeyev, V.V., Davydova, O. P. (2016). Prohrama vykhovannya studenta: «Fakhivets, hromadyanyn, patriot». Navchal' no-metodychnyy posibnyk [Program of student education: «Specialist, citizen, patriot.» Training methodical manual]. K.: «Ay Si Es - Aktyv»,75.
5. Sopivnyk, R. V. (2012). Sutnist' zrozumity «lider» y «liderstvo» v konteksti potreb ahropromyslovoho kompleksu Ukrayiny [The essence of the concepts of "leader" and "leadership" in the context of the needs of agroindustrial complex of Ukraine]. Problems of modern pedagogical education. Series: Pedagogy and Psychology, 36, 1, 263-272.
6. Sopivnyk, R. V. (2012). Retrospektyvnyy analiz osnovnykh teoriy liderstva [The retrospective analysis of the main leadership theories]. Scientific Journal of the National Defence University of Ukraine, 4 (29), 104-109.
7. Sopivnyk, R.V. (2012). Evolyutsiya idey vidboru ta formyrovanye yakosty lidera u protsesi fakhovoyi podhotovky maybutnikh ahrariyiv [The evolution of selection ideas and formation of leader qualities in the professional training of future farmers]. Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University named after V. Hnatyuk. Series: Pedagogy, 3,13-18.
8. Sopivnyk, R. V., Sopivnyk I. V. (2010) Eksperymentalna robota z udoskonalennia vykhovnoi roboty zi studentskoiu moloddiu [Experimental work on improvement of educational work with students] Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrainy / Seriiia «Pedahohika, psykhohohiia, filosofofiia», 155/1, 282–286.

МЕТОДИКА ВОСПИТАНИЯ ЛИДЕРСКОГО СТИЛЯ В УНИВЕРСИТЕТСКОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЕ

О. П. Давыдова

Аннотация. В статье обосновывается методика воспитания лидерского стиля студентов. Показано составляющие методики, которая является частью университетской образовательной среды и включает все компоненты воспитательного процесса (целевой, методологический, содержательный, операционный, результативный и контрольно-коррекционный). Отмечается, что методика носит процессуальный характер, реализуется последовательно, на каждом из выделенных этапов применяются целесообразные формы, методы, приемы, средства воспитания определенных личностных образований, которые являются составными лидерского стиля студентов. На основе анализа работ украинских и зарубежных педагогов раскры-

ваються особливості університетської освітньої середовища.

Ключевые слова: лидер, лидерский стиль, методика воспитания, университетский образовательная среда, сила воли, мотив высоких достижений, способность к манифестации престижа собственной персоны.

METHODS OF EDUCATION OF THE LEADERSHIP STYLE IN UNIVERSITY EDUCATIONAL ENVIRONMENT

O.P.Davydova

Abstract. The methods of education of the leadership style of students are substantiated in this article. It is shown component of method, which is a part of the university educational environment and includes all components of educational process (target, methodological, substantive, operational, effective, control and correction). It is noted that the method is procedural in nature, it is implemented in series. In each of the selected stages it is applied suitable forms, methods, techniques, means of education of certain personality entities that are components of leadership styles of students. The features of the educational environment of the university are developed on the analysis of works of Ukrainian and foreign teachers.

Keywords: leader, leadership style, methods of education, university educational environment, willpower, motive of high achievements, ability to demonstrations of own person prestige.

УДК 316.48:173.1

ОСОБЛИВОСТІ УСПІШНОЇ АДАПТАЦІЇ УЧНІВ ПРИ ПЕРЕХОДІ В СЕРЕДНЮ ЛАНКУ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

І.А. ДЯЧУК, магістрант

П.Г. ЛУЗАН, доктор педагогічних наук, професор кафедри
соціальної педагогіки та інформаційних технологій в освіті

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: petr.luzan@yandex.ua

Анотація. У статті аналізуються особливості адаптації учнів до навчальної діяльності при переході в середню ланку загальноосвітньої школи, визначаються і обґрунтовуються педагогічні умови успішного пристосування школярів до навчання в середній школі, наведено конкретні методи та форми роботи з учнями для запобігання їх дезадаптації, пропонується комплекс заходів для класного керівника, соціального педагога та практичного психолога щодо створення продуктивної педагогічної взаємодії.

Ключові слова: адаптація, учень, вчитель, класний керівник, соціальний педагог, середня школа.

Актуальність (Introduction). Проблема адаптації дитини до навчання у середній школі вважається однією з найактуальніших освітніх проблем, оскільки перехід школярів з початкової школи в основну є вкрай складним та багатофакторним процесом. Такі умови, як предметне навчання, більш складний навчальний матеріал, зміна учительського складу, зрості вимоги до навчальної діяльності школярів, збільшення числа педагогів негативно впливають на працездатність учнів, підвищують тривожність дітей. Саме тому важливим чинником гармонійного розвитку особистості є успішна адаптація учнів до умов навчання в середній школі, яка залежить від створення належних для цього педагогічних умов [5].

© І.А.Дячук, П.Г.Лузан, 2016